

L'AJUNTAMENT DE BARCELONA I LES PERSONES SENSE SOSTRE

2005 UN ANY DE CLAROBSCURS

ASSOCIACIÓ PROHABITATGE

INTRODUCCIÓ: UN CONTEXT CONTRADICTORI

El balanç de l'assistència prestada per l'Ajuntament de Barcelona a les persones sense sostre durant el 2005 s'ha de considerar positiu, sobretot si es compara amb el que s'ha fet fins ara. Tanmateix, ara per ara, la nova política municipal d'atenció municipal als sense sostre ha estat més quantitativa (assistencial) que no pas qualitativa (enfortir el procés de reinserció social). Així, per exemple, el número de places d'acolliment nocturn ha augmentat un 75% amb referència al 2004.

Aquesta nova política del consistori de la capital catalana a favor de les persones sense sostre cal emmarcar-la en l'aprovació, a finals del 2004, del *Pla Municipal per a la Inclusió Social 2005-2010*. Així, el cinquè eix estratègic del Pla –Millorar i expandir els serveis orientats a fer front a les dinàmiques i les situacions d'exclusió social– planteja, d'una banda, l'objectiu de redefinir el programa municipal d'atenció a persones sense sostre i, de l'altra, millorar el conjunt de serveis d'atenció a aquest col·lectiu.

En paral·lel a aquest context favorable i de predisposició a millorar la situació de les persones que viuen al carrer, el passat 9 de novembre l'Ajuntament de Barcelona va aprovar parcialment la proposta d'*Ordenança de Mesures per Fomentar i Garantir la Convivència a la Ciutat* que ha provocat l'alarma entre les entitats socials. El preàmbul de la normativa fixa que l'objectiu que persegueix és “eradicar totes aquelles conductes que puguin pertorbar la convivència i minimitzar els comportaments incívics”. No obstant això, com adverteix Joan Subirats (catedràtic de ciència política de la Universitat Autònoma de Barcelona), quan s'analitza com s'assoleix aquest lloable objectiu, sorgeixen temes com la caritat, la gent sense sostre, la venda ambulants, la prostitució, i usos alternatius i no convencionals de l'espai públic.

Per acabar de reblar el clau, el passat octubre i en el termini de sis dies, es van enfonsar cinc cases situades als barris antics de diferents poblacions catalanes, amb el balanç de cinc ciutadans d'origen marroquí morts. Uns fets que, malgrat tot, van permetre visibilitzar un conjunt de pràctiques i de situacions que aboquen a l'exclusió residencial a determinats col·lectius, com ara, els immigrants, les famílies amb menys ingressos i les persones grans.

Així doncs, si per un costat l'Ajuntament, a través del Pla d'Inclusió Social, mostra la voluntat d'executar polítiques públiques destinades a millorar les condicions de vida de les persones sense sostre, per un altre, promou una normativa municipal per fomentar el civisme que criminalitza i estigmatitza socialment a aquell col·lectiu que, com se sap, només es pot tractar a partir de polítiques socials integrals, potents i pensades per executar a llarg termini. I com a colofó, l'enfonsament de diverses cases velles ha palesat que a Catalunya hi ha col·lectius específics de població que pateixen exclusió residencial severa.

A continuació, analitzarem per separat aquests tres fenòmens.

1. LA CARA: PLA MUNICIPAL PER A LA INCLUSIÓ SOCIAL 2005-2010

A finals de l'any de l'any passat, l'Ajuntament de Barcelona va aprovar el *Pla Municipal per a la Inclusió Social 2005-2010* que preveu una bateria de mesures concretes a favor de les persones sense sostre. El conjunt d'actuacions s'organitzen en dos grans objectius:

1. *Treball en xarxa.*

Revisar i enfortir el model de tractament i reinserció social, que implica, primer, coordinar els diferents serveis en marxa (atenció a les urgències socials, programa de medi obert, serveis de cobertura de necessitats bàsiques i recursos d'acolliment diürn i nocturn) i, segon, suposa reforçar la cooperació entre les institucions i les associacions.

2. *Augmentar els serveis prestats adaptats a les noves necessitats.*

- Refer i adaptar el model municipal d'atenció a les urgències socials i el projecte d'intervenció en medi obert dels serveis d'inserció social a les noves dinàmiques, situacions i necessitats dels sense sostre.
- Millorar i augmentar els menjadors socials, dutxes, bugaderia i rober.
- Millorar i ampliar els centres d'acolliment temporal.
 - Redefinir els centres d'acolliment diürn i nocturn municipals i concertats actualment existents (Can Planas, Meridiana, Sant Joan de Déu, Nostra Senyora de Montserrat –mirar taula 2), així com els serveis conveniats.
 - Crear nous serveis d'acolliment.
 - Crear un parc públic d'habitatges d'inclusió com a recurs de transició que afavoreixi itineraris d'inserció de les persones tractades des de la xarxa municipal d'atenció als sense sostre.

Malgrat tot, la majoria d'objectius previstos al Pla d'inclusió social de l'Ajuntament de Barcelona són de caràcter quantitatiu, merament assistencials, i no tant de caràcter qualitatiu. Una consideració que ratifiquen les actuacions que, des de l'aprovació del Pla, l'Ajuntament ha executat. Un Pla al qual potser s'hi troben a faltar mesures destinades a debilitar aquells factors que generen exclusió social (la manca d'habitatge, la drogoaddicció, un nivell baix d'instrucció, etc.).

Ara bé, convé reconèixer que el pla també preveu estratègies d'inclusió en l'àmbit de l'habitatge i en l'àmbit sociolaboral, socioeducatiu i sociosanitari, així com accions per tal d'avançar en l'objectiu de la pobresa zero. Amb tot, però, s'ha demostrat que derivar les persones sense sostre a serveis socials generalistes, no adaptats a les seves peculiaritats, és poc efectiu.

EL QUE S'HA EXECUTAT FINS ARA: NOVES PLACES D'ACOLLIMENT NOCTURN

Tal com mostren les taules 1 i 2, fins el 2004, el número de places d'acolliment nocturn a Barcelona mai no va superar les 235, de les quals només les 50 del centre de Can Planas eren de titularitat pública. La resta –centres de Sant Joan de Déu, Santa Lluïsa Marillac i places en hotels i pensions– eren concertades.

Segons la Regidoria de Benestar Social, a Barcelona hi ha 800 persones que viuen soles al carrer, encara que d'altres fonts, com ara la Comunitat de Sant Egidi, augmenta aquesta xifra fins a 2.000. El que ningú no qüestiona és que a aquelles 800 persones s'hi ha de sumar les que pernocten en pensions o habitacions rellogades en condicions precàries.

El diari *La Vanguardia* del dia 22 d'octubre del 2004 assenyalava que el 2003, a Barcelona hi havia 2.704 persones sense sostre, de les quals 1.711 residien en assentaments i la resta al carrer, en pensions o rellogats. Així mateix, l'anuari estadístic de la Ciutat de Barcelona 2005 assenyalava que els serveis d'inserció social de l'ajuntament van atendre el 2004 a 3.459 persones sense sostre, que segons el consistori, són aquelles persones que han usat els serveis socials.

TAULA 1

SERVEIS D'INCLUSIÓ SOCIAL I PERSONES SENSE SOSTRE					
					Font: Ajuntament de Barcelona
Centres d'estada limitada per punts de prestació. 2000-2004					
Centre	2000	2001	2002	2003	2004
CAN PLANAS					
Places	50	50	50	50	50
Usuaris	276	259	193	265	241
ALBERG ST. JOAN DE DÉU					
Places	50	50	50	50	50
Usuaris	617	544	544	499	489
SANTA LLUÏSA MARILLAC					
Places	-	-	35	35	35
Usuaris	-	-	70	75	88
HOTELS I PENSIONS					
Places	130,9	87,6	63,7	91,3	86
Usuaris	754	310	255	477	317
TOTAL PLACES					
	230,9	187,6	198,7	226,3	221
TOTAL USUARIS					
	1.647	1.113	1.062	1.316	1.135

Sigui com sigui, fins ara el dèficit de places d'acolliment nocturn a Barcelona ha estat evident. És a dir, si considerem que la població de persones sense sostre

a Barcelona és de 800 individus, les places existents fins el 2004 només cobrien el 30% de la demanda, i si es considera que aquell col·lectiu ascendeix a 2.000 ciutadans, llavors l'oferta d'acolliment nocturn no cobreix ni el 12% de la demanda.

Per tal de remeiar aquest greu dèficit, de maig a octubre del 2005, l'ajuntament ha obert tres nous centres d'acolliment nocturn (equipament de la Meridiana, habitatges d'inclusió i centre de la Mar Bella –mirar taula 2-) i de cara el 2006 preveu obrir-ne un de nou amb 30 places (equipament d'Horta).

TAULA 2

EVOLUCIÓ DE LES PLACES MUNICIPALS D'ACOLLIMENT NOCTURN			Font: Ajuntament de Barcelona		
	2004	2005 (octubre)	2006 (previstes)		
PLACES PÚBLIQUES	Centre Can Planas 50	- Centre Can Planas 50 - Equipament Meridiana 40 - Habitatges inclusió 30 - Centre Mar Bella 100	- Centre Can Planas 50 - Equipament Meridiana 40 - Habitatges inclusió 100 - Centre Mar Bella 100 - Equipament Horta 30		
TOTAL	50	220	320		
PLACES INICIATIVA SOCIAL	- St. Joan de Déu 50 - Sta. Lluïsa Marillac 35 - Hotels i pensions 100	- St. Joan de Déu 50 - Sta. Lluïsa Marillac 35 - Hotels i pensions 100			
TOTAL	185	185			
TOTAL	235	405			

DESCRIPCIÓ DEL TRES NOUS CENTRES D'ACOLLIMENT NOCTURN

1. Centre de la Meridiana

Fins el 2004, aquest centre era només de dia i tan sols ofería acolliment nocturn a l'hivern. En canvi, des del 25 de maig del 2005 s'ha convertit en un servei de baixa exigència amb capacitat per a 40 persones. L'estada al centre és temporal i es calcula que de promig el període de permanència serà d'un any.

Els serveis que ofereix són:

1. Allotjament nocturn els 365 dies de l'any, de les 20h a les 8h.
2. Alimentació (sopar i esmorzar)
3. Higiene personal (dutxes i rober)
4. Atenció social
5. Atenció sanitària

6. Possibilitat de vinculació progressiva a altres serveis i recursos socials que permetin processos personalitzats d'inserció.

El perfil dels destinataris de l'equipament són persones soles o parelles sense menors amb alt grau de cronificació, que manifesten rebuig i incapacitat d'utilització de recursos amb cert grau d'exigència. Així mateix, també es dirigeix a aquelles persones que els equips de carrer ja tenen identificades de fa temps.

Alhora, a principis del 2006 i al barri d'Horta, la Regidoria de Benestar social obrirà un centre de característiques similars al de Meridiana. És a dir, serà un equipament de baixa exigència que oferirà 30 places d'acolliment nocturn i servei de dutxes, menjador i rober.

2. Habitatges d'inclusió

El juny del 2005, la regidoria de Benestar va posar en marxa els 23 primers habitatges d'inclusió social, dels 50 previstos al Pla Municipal d'Inclusió Social. Aquests primers habitatges podran arribar a atendre 100 persones. A finals del 2005 es preveu que funcionin un mínim de 10 habitatges. Els 13 restants s'incorporaran durant els primers mesos del 2006.

Es preveu una doble tipologia d'habitatges:

1. Habitatges d'inclusió compartits per a persones soles i famílies monoparentals o monomarentals.
2. Habitatges d'inclusió unifamiliars no compartits per a famílies nuclears.

Aquest recurs va dirigit des de a persones soles i/o famílies amb menors sense habitatge i que no poden pagar un lloguer, passant per aquelles persones o famílies que han entrat a la xarxa d'atenció de les persones sense sostre i que han assolit un cert grau d'autonomia que els permet responsabilitzar-se de la llar i dels fills, si n'hi ha, fins a les persones i famílies integrades a un pla de treball social i que han adoptat el compromís d'afrontar les seves despeses fins assolir el grau d'autosuficiència que els permeti independitzar-se.

L'estada a aquests habitatges serà limitada i els usuaris hauran d'acceptar integrar-se en un pla d'inserció, així com mostrar la voluntat d'adquirir hàbits de convivència, d'organització i d'atenció personal.

3. Centre d'acolliment de la Mar Bella

El 10 d'octubre del 2005, va entrar en funcionament el pavelló de la Mar Bella com a centre d'acolliment nocturn de baixa exigència amb capacitat per acollir 100 persones, que tanmateix, només s'hi podran estar un màxim de quatre nits. Fins a l'any passat, aquest recinte era el que s'habilitava durant l' "Operació fred", que proporciona allotjament a les persones sense sostre durant els dies més freds de l'any.

Ara per ara, la regidoria de Benestar Social encara no ha anunciat quin serà enguany l'espai que substituirà el poliesportiu de la Mar Bella durant l' "Operació Fred". Tampoc se sap encara on es farà l'acolliment hivernal, perquè fins ara es realitzava al centre Meridiana, però com ja s'ha dit, des del maig del 2005 s'ha transformat en un equipament de baixa exigència d'acolliment nocturn.

Des que va obrir el mes d'octubre, el centre de la Mar Bella ha atès una mitjana diària de 80 persones. El centre està obert de 21.00h a 09.00h i el servei d'atenció i acompanyament al recinte funciona de 23.00h a 04.00h. Aquesta darrera tasca la desenvolupa la Creu Roja, que alhora es fa càrrec de l'equip multidisciplinar d'acollida i atenció nocturna.

Balanç: tres nous centres d'acolliment nocturn i persistència de dèficits

En suma, de les 235 places d'acolliment nocturn existents a Barcelona el 2004, enguany n'hi ha 405, que continuen sent insuficients per atendre, segons les estimacions oficials, les 800 persones sense sostre que hi ha a Barcelona.

Un bateria d'actuacions executades en el marc del Pla d'inclusió de caràcter assistencial que contrasten amb l'absència d'aquelles que abordin desenvolupar plans integrals de reinserció social que contemplin actuacions especialitzades, per exemple, destinades a rehabilitar alcohòlics crònics sense sostre.

Així mateix, i fins ara, tampoc no s'ha ampliat l'oferta d'altres serveis com ara els menjadors socials, encara que les dades de la taula 3 proven que el número d'usuaris ha augmentat any rere any: dels 7.286 del 2000 als 14.229 del 2004.

A aquest dèficit cal afegir, com es pot comprovar a la taula 4, que a Barcelona només hi ha tres menjadors municipals –el de Navas, el de Paral·lel i el de Meridiana–, que són els mateixos existents que hi ha impulsats per associacions sense ànim de lucre –La Terrasetta, Santa Lluïsa Marillac i Prisba.

TAULA 3

Font: Ajuntament de Barcelona	2000	2001	2002	2003	2004
SOUP KITCHENS					
Centres	3	3	3	3	3
Places	525	550	609	702	680
Usuaris atesos	7.286	8.888	11.075	12.845	14.229

TAULA 4

SERVEIS DE MENJADORS SOCIALS 2003		Font: Ajuntament de Barcelona
SERVEI	PLACES	ÀPATS SERVITS
MUNICIPALS		
Navas. Meridiana, 238	347	126.209
Paral·lel. Paral·lel, 97	200	65.514
Centre de dia Meridiana	40	9.500
TOTAL	587	201.223
INICIATIVA SOCIAL		
La Terrasseta (Ass. Rauxa)	155	54.456
Sta. Lluïsa Marillac	15	5.270
Prisba	18	6.324
TOTAL EN COL-LABORACIÓ	188	66.050
TOTAL AJUNT. BARCELONA	775	322.879

2. LA CREU: MÉS PERSONES SENSE SOSTRE I CRIMINALITZACIÓ

Malgrat la bona disposició de l'Ajuntament de Barcelona per millorar els serveis d'atenció als sense sostre, durant el 2005 també s'han produït actuacions desafortunades cap a aquest col·lectiu. La més important i la que més polèmica ha aixecat ha estat l'aprovació, encara no definitiva, per el consistori barceloní de l'Ordenança per Fomentar i Garantir la Convivència a Barcelona. Tot seguit analitzem aquest normativa i d'altres qüestions:

Assentaments

Un fenomen ja habitual a Barcelona són els assentaments de persones en espais públics. Els serveis socials de l'Ajuntament elaboren cada tres mesos un mapa dels assentaments de persones sense sostre: grups de més de vuit persones que comparteixen un espai a la via pública, en descampats privats o en immobles buits. A l'últim trimestre del 2004, se n'havien identificat 7, però al tercer trimestre 10 i 19 durant el 2003. La població resident en aquests assentaments és molt fluctuant, de manera que el primer trimestre del 2003 sumaven 779 persones, 389 al segon i 315 al tercer. A l'octubre del 2005, la xifra era de 300 persones vivint en assentaments.

Les persones que viuen en assentaments representen entre el 60 i el 65% de les persones sense sostre que hi ha a Barcelona (*La Vanguardia* 22-10-04). Gairebé la meitat són immigrants, entre els quals abunden les famílies galaico-portugueses, que viuen en camions, furgonetes, caravanes i barraques de fusta.

Persones sense sostre a l'aeroport de Barcelona

El 30 d'octubre del 2005, el diari *El Periódico de Catalunya* informava que un grup habitual de 15 persones sense sostre, que poden arribar a unes quantes desenes segons l'època de l'any, viuen i dormen habitualment a l'aeroport de Barcelona. AENA, l'entitat gestora de l'aeroport, admet el fet i assegura que encara no ha trobat la manera de solucionar-lo i apunta que l'única via per solventar la situació és comptar amb la col·laboració institucional que permeti canalitzar aquestes persones cap als serveis socials municipals.

Expulsió de sense sostre del centre de Barcelona

"La Guàrdia Urbana va buidar el centre de Barcelona d'indigents durant les festes". Aquest era el titular del diari *El Punt* del 28 de setembre del 2005. Durant les festes de la Mercè –festa major de Barcelona– agents de paisà de la Guàrdia Urbana van obligar a 25 persones sense sostre a abandonar el centre de la ciutat i els van conduir a una caserna policial. El regidor de Mobilitat i Seguretat de l'Ajuntament, Jordi Hereu, va negar que se'ls barrejés amb delinqüents detinguts i que "van rebre les atencions habituals, però en un altre espai per no saturar els serveis socials del centre". Així mateix, l'Ajuntament va justificar la decisió apel·lant a "la forta demanda d'ús dels espais públics del centre durant la Mercè".

Amagar la problemàtica dels sense sostre

El diari *El Mundo* del dia 10 de novembre del 2005 informava que l'ajuntament de Barcelona havia vetat una *performance* inscrita en una mostra d'art contemporani que denunciava el problema de les persones sense sostre. El rotatiu indica que fonts del districte de Ciutat Vella –lloc on s'havia de realitzar l'obra– van excusar-se recomanant als artistes que era millor executar l'acció en un museu o a un altre lloc, però no a Ciutat Vella, perquè "és un barri ple de *homeless* i seria quasi com un insult...com dir, mira, sóc artista però vaig d'indigent".

Ordenança per Fomentar i Garantir la Convivència a Barcelona

L'Ajuntament de Barcelona va aprovar el passat 9 de novembre en comissió – falta encara l'aprovació definitiva del ple del consistori– el *Projecte d'Ordenança de Mesures per Fomentar i Garantir la Convivència a la ciutat de Barcelona*. Una normativa que persegueix regular els usos dels espais públics. Així, el títol II –Normes de conducta a l'espai públic, infraccions, sancions i intervencions específiques– recull dotze capítols que es refereixen a conductes que poden afectar la convivència i que, per tant, estan prohibides i es preveu un règim de sancions si es duen a terme. Són les següents:

- Atemptats contra la dignitat de les persones
- Degradació visual de l'entorn urbà (grafits, pintades, pancartes, etc.)
- Juguesques que comportin apostes amb diners o béns
- Jocs (pilota, monopati, etc.)
- Altres conductes (mendicitat, prostitució)
- Necessitats fisiològiques
- Consum de begudes alcohòliques

- Comerç ambulant no autoritzat d'aliments, begudes i altres productes
- Activitats i prestació de serveis no autoritzats
- Ús impropï de l'espai públic
- Actituds vandàliques en l'ús del mobiliari urbà
- Altres conductes que pertorbin la convivència ciutadana

Entre les conductes tipificades com a "ús impropï de l'espai públic" i, per tant, prohibides i sancionades amb 500€ s'inclou:

- Dormir de dia o de nit als espais públics, encara que la normativa específica que quan es tracti de persones en situació d'exclusió social, els serveis municipals acompanyaran a aquestes persones a l'equipament adient per ajudar-la o socórrer-la. És a dir, la Guàrdia Urbana tindrà màniga ampla per retirar als sense sostre dels carrers.
- Utilitzar els bancs i els seients públics per a usos diferents als quals estan destinats.
- Rentar-se o banyar-se en les fonts, els estanys o similars.
- Rentar roba a les fonts, els estanys, les dutxes o similars.

És a dir, i és el que ha encès els llums d'alarma de les associacions que treballen amb les persones sense sostre, és que l'ordenança posa en el mateix sac les situacions que requereixen una intervenció policial i aquelles que necessiten una intervenció social. Una aposta que suposa estigmatitzar i criminalitzar els pobres i la gent que pateix exclusió social. No només això, sinó que a sobre es pretén multar a les persones que viuen al carrer quan ni tan sols se'ls ofereixen els recursos socials suficients per atendre'ls i intentar obrir processos de reinserció social.

El catedràtic de Ciència Política de la Universitat de Barcelona, Joan Subirats, ho explica amb claredat quan es refereix al contingut de l'ordenança: "Ni una sola paraula sobre comportaments de *mobbing* immobiliari. Cap comentari sobre l'ús abusiu de l'espai públic per part dels cotxes. I tampoc sobre els problemes generats per la precarietat laboral i les conseqüències que això té en la manca d'articulació social i comunitària [...] Ens limitem a gestionar els *residus* que ens trobem al carrer amb polítiques de *final de canonada*. Penalitzem la precarietat i la marginalitat, esgrimint el puny de ferro per acompanyar l'anomenda "mà invisible" de la qual no podem o no ens volem ocupar. Un exemple: a l'articulat es prioritzen les sancions als processos o espais d'educació o retorn social".

3. EL COLOFÓ: L'EXCLUSIÓ RESIDENCIAL SEVERA

L'últim cens de població (2001) va revelar que a Catalunya existeixen més de 18.000 habitatges (10.404 edificis) en estat ruïnós, quasi 45.000 en males condicions i 176.000 en estat de conservació deficient, i això en un parc d'habitatges principals de dos milions d'unitats. De manera que acostuma a ser habitual que periòdicament cases dels cascs antics de poblacions de catalanes s'ensorrin. L'última, el passat 20 de novembre a Lleida, mentre que a l'octubre

en van ser sis i en conseqüència van morir cinc persones. Aquests tràgics esdeveniments han demostrat que determinats col·lectius (immigrants o gent gran, sobretot) pateixen exclusió residencial severa i alhora han permès constatar que el parc d'habitatges dels casc antics de les ciutats està en un estat lamentable.

Habitatge massificat

Segons l'ajuntament de Barcelona, a la ciutat hi ha censats 640.000 domicilis, dels quals 20.274 estan habitats per entre sis i 60 persones. Així mateix, durant el ple de l'ajuntament del passat 14 d'octubre, el tinent d'alcalde, Xavier Casas, va reconèixer que a la ciutat s'havien detectat 166 domicilis en els quals hi residien –comptant només les persones censades– al menys 5.823 ciutadans. Encara més, el regidor de Benestar Social, Ricard Gomà, va reconèixer que el consistori ha comptabilitzat que hi ha 18.302 que viuen a la capital catalana sense disposar de domicili.

L'elevat preu dels lloguers a Barcelona –el primer trimestre del 2005 el lloguer mitjà a la capital catalana era de 746€– i l'escàs poder adquisitiu dels immigrants provoca que s'hagin d'agrupar en un mateix pis per a poder pagar el lloguer. Aquesta necessitat ha fet que sorgissin el que es coneix com “llits calents”. És a dir, es cobra una quantitat –mínim de 100€– per ocupar simplement un llit.

Mobbing immobiliari i desnonaments

No és gens estrany l'assetjament que pateixen persones, sobretot gent gran, per part de la propietat per expulsar-los del pis, com a conseqüència de les expectatives de negoci generades per l'increment desorbitat del preu de l'habitatge. En paral·lel i per culpa d'aquest encariment dels preus, el número de desnonaments no para de créixer. Per exemple, el 2002, a Barcelona se'n van practicar deu cada dia.

Racisme residencial

Els immigrants cada vegada tenen més problemes perquè els lloguin un pis. Pel simple fet de ser-ho, no se'ls lloga un habitatge i quan ho aconsegueixen, les condicions que els imposen són lleonines: contracte de treball fix (presentar les dues últimes nòmines), pagar la renda del primer més, una fiança i presentar un aval bancari d'un any de rendes.

Gent gran en habitatges precaris

A Catalunya hi ha un milió de persones grans, de les quals més de 8.000 resideixen en habitatges considerats ruïnosa pel cens, unes 6.600 no disposen d'aigua corrent i 16.000 no tenen lavabo, segons dades recollides a l'estudi *Envelliment i habitatge*, elaborat per l'arquitecte Jordi Bosch. L'estudi també subratlla que mil avis i àvies tenen dificultats per pagar el lloguer a finals de més i uns altres 30.000 podrien ser desnonats. I també que el 75% dels jubilats catalans viuen en edificacions no accessibles (per exemple, sense ascensor).